

אגרת הקודש

סוד אצבע אלקים

בענין עשר מכות

מהגאון המקובל איש אלקים

רבינו שמשון מאוסטרופוליא זצ"ל הי"ד

עם ביאורי

ארי במסתרים

אגרת הקודש

מהגאון הקדוש איש אלקים
רבינו שמשון מאוסטרופוליא זצ"ל הי"ד

עם ביאורי

ארי במסתרים

מאת

עקיבא אריה ברגמן

ניו יארק - תש"פ

הבטחת רבינו זצ"ל בסוף האגרת:

שכל המעיין בסוד נפלא ונורא הזה על מכונו, אפילו פעם אחת בשנה,
וביותר בערבי פסחים, מובטח שהוא מוצל כל השנה מכל מכשול
ומיתה משונה, ושום אונס, ואל ימשלו בו אויביו, וכל שונאיו יפלו
תחתיו, ובכל אשר יפנה יצליח וישכיל אמן סלה.

לזכרון עולם בהיכל ה'

ספר זה מוקדש לעילוי נשמתם הטהורות
של הורי היקרים

אבי מורי

הרב **שמואל אהרן** ב"ר **עקיבא** ז"ל
ברגמן

ואמי מורתני

סימה ביילא בת ר' **אריה לייב** ע"ה
ברגמן

ומורי חמי

ר' **יעקב יוסף** ב"ר **צבי הירש** ז"ל
דולינגר

תעמוד להם זכותו

של רבינו המחבר המקובל האלקי
הגה"ק ר' שמשון מאוסטרופוליא זצוק"ל הי"ד

עקיבא אריה ורעייתו יונה מלכה
ברגמן

לזכרון עולם בהיכל ה'

ספר זה מוקדש לעילוי נשמתו הטהורה
של ידיד נפשי הבלתי נשכח

הר"ר אהרן ז"ל
בהג"ר אליעזר שליט"א
סטפנסקי

אשר ידיו רב לו בהוצאת ספר זה
שמרוב אהבתו לתורה שבערה בנפשו
עודדני זרזני והמריצני
להוציא חיבור זה לאור עולם
להגדיל תורה ולהאדירה

תעמוד לו זכותו
של רבינו המחבר המקובל האלקי
הגה"ק ר' שמשון מאוסטרופוליא זצוק"ל הי"ד

עקיבא אריה ורעייתו יונה מלכה
ברגמן

מכתב ברכה והסכמה

מאת הרה"ג ר' יעקב משה הלל שליט"א

ראש ישיבת חברת אהבת שלום

בס"ד כ"א תמוז תשע"ט פה עיר הקודש ירושלים תובב"א

אהבה מקלקלת השורה, לדחוק את השעה ולעלות בהסכמה ולהאציל ברכה למעלת כבוד ידידנו היקר הרה"ג רבי עקיבא אריה ברגמן שליט"א, איתן מושבו בניו יורק, אשר פריו יתן בעט"ו בספרו "ארי במסתרים" - הכולל עניני סוגיות בהלכה, מבוארים ושזורים באגדה ומחשבה, בענייני שבת ומועדי השנה. והגם שאינני מופנה מכל צד, גם לרבות העול והטרדות בפרט ובכלל לתורה ותעודה, עברתי בין בתריו ומצאתיו כלי מחזיק ברכה, תפוחי זהב במשכיות כסף, מיוסדים על אדני פז של רבותינו הראשונים והאחרונים, וגם הוא פונה אל שער הקדים ומכלכל דבריו על סמך הקדמות בחכמת האמת. והרב המחבר שליט"א נושא ונותן באמונה בדבריהם הקדושים, ואף מוסיף עליהם לבארם באורך וברוחב כיד ה' הטובה עליו, אשריו ואשרי חלקו. ונתתי שמחה בלבי בראותי שהמחבר שליט"א זוכה לשני שולחנות ערוכים, זה לעומת זה, בבחינת תורה וגדולה במקום אחד, הן שולחן מלכים, מאן מלכי רבנן, של דברי תורה היקרים מפז ומפנינים, וזה השולחן אשר לפני ה', והן שולחן המערכה של עושר וכבוד, שזכה בסייעתא דשמיא לעשות חיל בעסקיו בלעה"ר.

ומעומקא דלבא ברכתי שלוחה למעלת כבוד המחבר שליט"א, שכאשר זכה לסדר ולסיים ספר זה, כן יזכה לחבר עוד ספרים אחרים ללמוד וללמד לשמור ולעשות, וזכות לימוד התורה וזכות אחזקת התורה יגינו עליו באלף המגן, ויזכה להתמיד בפעליו הברוכים לתורה ותעודה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, וכל מילי דמיטב בגשמיות וברוחניות, לו ולכל משפחתו, וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, אכי"ר.

ובאתי על החתום לכבוד התורה הקדושה ואוהבי דבריה

יעקב משה הלל

מכתב ידידות

מאת הרה"ג ר' דוד כהן שליט"א

ראש ישיבת חברון - כנסת ישראל

הנה הראני ידי"נ ואהובי הנעלה והדגול מחשובי בוגרי ישיבתנו הק' ישיבת חברון כנסת ישראל, הרב ר' עקיבא אריה ברגמן שליט"א, ספר שלם שחיבר בעניני השבת והמועדים, ובו משולבים יחדיו יסודות בהלכה של המועדים, עם האורות הפנימיים ותוכן הפנימי של השבת והמועדים באגדה ובמחשבה. ועברתי על חלקים גדולים מהספר, והתפעלתי מאד לראות כאשר ידידי הרהמ"ח שליט"א העמיד בנין גדול ומפואר בכל נושא ונושא, בעומק העיון ובדקות המחשבה, ובכל היקף הדברים לכל פרטיהם ודבריהם, מלא וגדוש בדברי תורה ערבים ושמחים המאירים את אור תורת המועדים לכל מבקשי ה' המשתוקקים להתחמם באור התורה של תורת המועדים, וניכר בספר הזה גודל עמלו ויגיעתו של הרהמ"ח שליט"א להקיף הענין בכל עמקו ורחבו. ואין לי אלא לברך את ידי"נ שליט"א שהוא מיוחד במינו ברוחב בינתו ובעמלו בתורה בהלכה ובאגדה, שימשיך להשפיע מתורתו הרחבה בספרים מועילים, ויצליח ה' דרכו בכל מפעליו הגדולים להגדיל תורה ולהאדירה.

הכו"ח לכבוד התורה ומנחיליה

דוד כהן

מכתב ברכה

מאת הרה"ג ר' ירוחם אלשיך שליט"א

ראש ישיבת בית מדרש גבוה - ליקוואוד

שמחתי לראות קטעים מהספר החשוב 'ארי במסתרים' על עניני שבת ומועדים, פרי עמלו של ידידי הנעלה הרה"ג ר' עקיבא אריה ברגמן שליט"א, אשר במשך שנים רבות זכה למסור שיעורים מרובים בהלכה ואגדה, ורבים נהנים לאורו. ובספר זה משלב הרב המחבר שליט"א ברוב כשרונותיו הברוכים, סוגיות בהלכה עם דברי אגדה ומחשבה, עפ"י רוחב ידיעותיו בהרבה מקצועות התורה, בהלכה אגדה ומחשבה. וזכה הרב המחבר שליט"א שעם כי עוסק בדרי"א, לא הניח ידו מעמלה של תורה ביגיעה רבה, וידיו רב לו במיטב ידיעותיו בתורה בבקיאות נפלאה, ובודאי יהנו רבים מספרו זה.

יה"ר שיזכהו הקב"ה שיתקבל ספרו בחיבה אצל הציבור הרחב, ויפוצו מעיינותיו חוצה, ויזכה להמשיך בדרכיו להרביץ תורה לרבים, בעל פה ובכתב, מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת, בבריות גופא ונהורא מעליא ונחת ושמחה, לאורך ימים ושנים טובות.

הכותב וחותם לכבוד התורה ומרביציה

ירוחם אלשיך

אקדמות מילין

תהילות לא-ל עליון על הזכייה הגדולה שעלתה בידינו להגיש לפני הציבור ספר 'אגרת הקודש' - 'סוד אצבע אלקים', ממאור הדורות המקובל המפורסם איש אלוקים קדוש יאמר לו הגאון החסיד ר' שמשון מאוסטרופוליא זצוק"ל הי"ד זיע"א, אשר שמו והודו זרח אור ונהורא בחשכת הדורות האחרונים, גילה רזין חתומין וסודות סתומין, ובפרט באגרת דגן שבה גילה סתרי רמזי האריז"ל בענין עשרת המכות.

ומפורסם מה שסיים רבינו זצ"ל אגרתו בסגולה והבטחה לכל המעיין באגרת קודש זו וז"ל, שכל המעיין בסוד נפלא ונורא הזה על מכונו, אפילו פעם אחת בשנה, וביותר בערבי פסחים, מובטח שהוא מוצל כל השנה מכל מכשול ומיתה משונה, ושום אונס, ואל ימשלו בו אויביו, וכל שונאיו יפלו תחתיו, ובכל אשר יפנה יצליח וישכיל, אמן סלה, עכ"ל. ובכך נהגו רבים בכל תפוצות ישראל לקרוא את האגרת, וביותר בערבי פסחים, בתקוה טובה שיזכו לכל הברכות שמנה רבינו זצ"ל.

אך מה שלא ידוע כל כך הוא מה שדקדק המחבר זצ"ל לכתוב שהסגולה ניתנה למי 'שמעיין' במכתבו זה, ולא די בקריאה בלבד. ולכך השתדלתי לעיין לפי ערכי בתוכן דבריו העמוקים, וזכיתי בעז"ה להעלות כמה ביאורים ופנינים יקרים הטמונים בדבריו הנוראים, כיד ה' הטובה עלי. ובזה באתי להגיש לפני הציבור מה שעלה במצודתי, בתקוה שיהא לתועלת לכל מבקש ליכנס בשערי אגרת קודש זו, וישמש חיבור זה כפתח צר ע"מ להוסיף ולהרחיב יותר במעמקי דבריו הקדושים.

קטעים מתולדות רבינו זצ"ל

בשערי הספר נפתח בכמה קטעים מתולדות רבינו המחבר זצ"ל ותקופתו, וענין אגרת קודש זו, וזה החלי³.

אחד מדמויות ההוד של המאה השלישית לאלף הששי, היה בעל 'אגרת הקודש' דגן, הגאון החסיד המקובל האלוקי מגזע תרשישים רבינו שמשון מאוסטרופוליא זצוק"ל

¹ בספר 'שמש ומגן' (אותיות א'-ד') מבואר שגם הסגולה וההבטחה נאמרה ע"י רבינו זצ"ל. ועיי"ש שהרחיב לבאר עומק כוונת הסגולה וההבטחה.

² כמה מהדברים נלקטו מספר 'ניצוצי שמשון' להרה"ג ר' אברהם יעקב בומבך שליט"א [נין ונכד לרבינו זצ"ל] וברשותו, ותשו"ח לו.

הי"ד, בן הגי"ר פסח זצ"ל מקארעץ, שהיה חתן הגי"ר שמשון מקרעמניץ זצ"ל אחי המהר"ל מפראג. וכשנולד נקרא שמו בישראל 'שמשון' על שם סבו. ואף שלא היה הגי"ר שמשון מקרעמניץ זצ"ל מפורסם כ"כ כמו אחיו המהר"ל, מ"מ היה נחשב כאחד מגדולי הדור ועסקניו, ונזכר בפנקס 'ועד ארבע ארצות', וחתם על כמה תקנות. וכפי הנראה נפטר בשנת ש"ס³, ובסביבות שנה זו נולד רבינו זצ"ל.

בצעירותו למד רבינו אצל אביו הגי"ר פסח זצ"ל שהיה מפורסם כגדול בתורה, וכך חתם רבינו שמו על מכתב⁷ שכתב לש"יב הגי"ר יהושע⁸ זצ"ל אב"ד קראקא [בעל 'מגיני שלמה' ו'שו"ת פני יהושע'] - 'שמשון במרנא ורנא מוהר"ר פסח'. אח"כ קיבל תורה בנגלה ובנסתר מהגי"ר נתן נטע כהנא זצ"ל אב"ד אוסטרא, אשר מתארו רבינו באחד ממכתביו 'אדוני מורי ורבי פאר הדור ארון הקודש'. ויש מי שמשער⁹ ש'אגרת הקודש' הנוכחי כתב רבינו זצ"ל לרבו הגי"ר נתן נטע כהנא זצ"ל.

כבר בשנות נעוריו נכנס רבינו לפרדס חכמת הקבלה, וכך הוא מעיד על עצמו בהקדמתו לפירושו 'דן ידין' על ספר 'קרניים' וז"ל, **בהיות כי מנעורי למדתי ועמדתי והתבוננתי להבין ולהשכיל בחכמה הרמה חכמת הקבלה הקדושה והצלולה ממקור המקובלים מלכם, בראשם רבי שמעון בן יוחאי זיע"א, עכ"ל.**

תלמידיו העידו שגם נתגלה לו מלאך מגיד מן השמים בכל יום, ולמד עמו סתרי תורה, כמו שהעיד תלמידו הגי"ר יעקב קאפל זאסלבר זצ"ל בספרו 'נחלת יעקב' (ז, א) בזה"ל, שידוע לרבים **שרוב דבריו היו על ידי מגיד שהיה אצלו, עכ"ל.** ועוד כתב המקובל

³ כי באותה שנה נתמנה רב אחר לכהן ברבנות קרעמניץ.

⁷ מכתב זה נדפס ב'ליקוטי שושנים' שבסוף ספרו של רבינו זצ"ל 'דן ידין' על ספר 'קרניים'. ונדפס ב'ניצוצי שמשון' ר"פ תצוה (עמ' קל"ה).

⁸ יש לציין שבמכתב זה מכנה רבינו זצ"ל לבעל ה'מגיני שלמה' בשם 'מוהר"ר יושע נר"ו'. וכך חתם בעל ה'מגיני שלמה' בעצמו בתשובותיו ב'שו"ת פני יהושע' - 'יושע'. אולם בשערי הספרים 'מגיני שלמה' ו'שו"ת פני יהושע' כתב 'יהושע'. וביאר הג"ר אפרים זלמן מרגליות זצ"ל בספרו 'טיב גיטין' (שמות אנשים אות י' כ"א) בזה"ל, הגאון בעמ"ח 'מגיני שלמה' היה חותם עצמו 'יושע', וכן נהג לחתום עצמו נכדו הגאון בעל פני יהושע ז"ל. ונראה דטעמם מפני כבוד השם, שלא לכתוב ג' אותיות השם כסדרן, לכן השמיטו ה"א, ומ"מ אינו רק קיצור השם וכו', עכ"ל.

⁹ מכתב זה נדפס בספר 'אספקלריא המאירה' על הזוהר (פר' ואתחנן קי, א), והובא בספר 'ניצוצי שמשון' פר' ואתחנן (עמ' קצ"ז).

¹ 'ניצוצי שמשון' (תולדות רבינו - עמ' י"ח), שזהו מה שכתב באמצע האגרת להמקבל 'זהנה מורי ורבי קדוש ישראל'.

הג"ר צבי הירש הורוויץ זצ"ל [בעל ה'אספקלריא המאירה'] באמצע הקדמה למאמר שהעתיק מדברי רבינו זצ"ל וז"ל, צירוף של כזבי בת צור מפה קודש קדשים איש אלקים רוח ה' דיבר בו והופיע רוח ה' לפעמו, אשר העידו עליו בודאי שהיה משולח אליו אחד מן השרפים מן המעופפים, קשיר חרציא, הוא אזרו אור כתורתו של רבי מאיר, מנהיר בהלכה בכל מקום מעצמו עפ"י סודות סתרי הקבלה ויחוד שם אמיתת שמותיו של הקב"ה, שמו נודע בשערים מוהר"ר שמשון מאסטרפאלי וכל דבריו נביאות ממש, עכ"ל. וכמו כן נתגלו לו גילויים בחלום בחזיון לילה, וכמו שכתב ב'אגרת הקודש' הנוכחי וז"ל, אגלה רז זה שנתגלה לי בחלום חזיון לילה, עכ"ל.^ח

רבינו שימש כמגיד מישרים בעיר אוסטרופוליא שעל נהר סלוטש בפלך פודוליא אשר במדינת אוקריינא, לכן נקרא בפי כל 'רבי שמשון מגיד'. ומעת לעת היה נושא מדברותיו אל העם בתוכחת מוסר ליישר הלבבות לתשובה ומעשים טובים. וגם היה לו בית המדרש באוסטרופולי שלמד שם עם תלמידים תורת הנגלה והנסתר.^ט

כתביו לא נדפסו בחייו, ונדפסו ע"י בן אחותו הג"ר פסח ב"ר יצחק זצ"ל מגיד בבית המדרש דזאלקווא בשנת תס"ט, והוא פירוש 'דן ידן' על ספר 'קרניים', ובסופו 'ליקוטי שושנים' המכיל עוד מאמרים מרבינו שהיו בידו. ועוד כתב כמה ספרים חשובים [ספר 'מחנה דן' 'בן מנוח' 'נזר אלקים' ועוד], שלא זכינו לאורם, וכנראה אבדו בגזירות ת"ח.^י ושוב בשנת תשמ"א נלקטו הרבה מדי"ת רבינו זצ"ל המפוזרים ע"י הר"ר אברהם יעקב בומבך שליט"א [נין ונכד לרבינו זצ"ל] בספר 'ניצוצי שמשון' על סדר תנ"ך ושי"ס וליקוטים.

רבינו זצ"ל נודע כמקובל אלקי וכל רז לא אניס ליה, ובייחוד נתפרסם כוחו הגדול בפיענוח נעלמים וביאור סתרי תורה ע"י גימטריאות ונוטריקון באופן מופלא ומופלג, והדברים שמחים כנתינתן מסיני. הרבה חכמים בקשו ממנו לבאר דברים סתומים בעניני קבלה, וכך מפורסמת תשובתו בביאור סתרי האריז"ל בענין עשרת המכות ב'אגרת הקודש' שלפנינו.

^ח וע"ע ב'ניצוצי שמשון' (תולדות רבינו - עמ' כ"ג).

^ט עיין בזה בספר 'ניצוצי שמשון' (תולדות רבינו - עמ' כ"ב).

^י ספר 'ניצוצי שמשון' (תולדות רבינו - עמ' ל"ח).

'אגרת הקודש' בענין עשרת המכות

תוכן האגרת נדפס לראשונה ב'ליקוטי שושנים' הנ"ל, אלא ששם קיצרו והעתיקו רק תמצית הדברים. שוב נדפסה בשנת תק"כ באמשטרדם על דף בודד בצורת אגרת וסגולה, ובראש הדף כתוב בזה"ל, וזה הכתב נמצא בקונטרסים של המקובל מוה"ר שמשון מאוסטרופל זצ"ל, הובא מארץ הקדושה ע"י החכם המרומם כמוהר"ר שמעון די גילדיר שיחי, חד מתושבי עיה"ק צפת תוב"ב, עכ"ל^א.

נוסח האגרת נמצא גם בכמה כתבי יד, בתוספת סגולה והבטחה בסופה בזה"ל, שכל המעיין בסוד נפלא ונורא הזה על מכונו, אפילו פעם אחת בשנה, וביותר בערבי פסחים, מובטח שהוא מוצל כל השנה מכל מכשול ומיתה משונה, ושום אונס, ואל ימשלו בו אויביו, וכל שונאיו יפלו תחתיו, ובכל אשר יפנה יצליח וישכיל, אמן סלה, עכ"ל. ובאגרת מהדורת תש"ה מספר המו"ל בזה"ל, אני המו"ל ראיתי בעיני בשנת תש"ד במחנות אונגארין שהיתה עת צרה ליעקב מהנאצים ימ"ש, שאלו שאמרו זאת המאמר, כולם ניצלו בעזרת השי"ת, עכ"ל.

במשך השנים נדפסה האגרת עשרות פעמים כדבר נפרד בפני עצמו, וגם בכמה וכמה הגדות של פסח, בקצת שינוי נוסחאות^ב, וגם שינויים בין לשון רבים ללשון יחיד, כי בכמה כת"י מוכח שנכתבה ליחיד אחד מגדולי ישראל^ג ולא לרבים. ובספר 'ניצוצי שמשון' פ"ר' וארא (עמ' פ"ט) הדפיס העורך נוסח האגרת עם תיקונים עפ"י צילומי כת"י עתיקים [מבית המדרש לרבנים - לונדון].

על אגרת זו נדפס ספר מיוחד בשם 'שמש ומגן' (ירושלים תרנ"א) בביאור והרחבת דברי רבינו זצ"ל. שם המחבר נרמז בשער הספר בר"ת ח"ד חס"ד ס"ט, והוא הג"ר חיים דוד חביב סתהון זצ"ל ראב"ד בטבריה וראש ישיבת אליהו הנביא בחיפה (נוסדה בשנת תרס"ד). היה גאון בנגלה ובנסתר, וחיבר ספר 'תוקפו של נס' ו'כרסיא דאליהו'.

^א אמנם בנוסח כת"י אחד של האגרת כתוב בסופה בזה"ל, את זאת הודיענו בן הרב המגיד אשר נקרא שמו בשם רבינו שמשון מגיד זצלה"ה, שפתותיו דובכות בקבר, עכ"ל. ויתבאר להלן בפנים, שכנראה במיתת רבינו זצ"ל השאיר את אשתו מעוברת והולידה בן וקראה שמו 'שמשון' ע"ש אביו [כי אין מנהג האשכנזים לקרוא לבנם כשםם בחייהם], והבן הזה הוא שהביא את האגרת.

^ב כנראה שבמשך הדורות עשו שינויים ליפות הלשון ולהקל על הקריאה וההבנה.

^ג ובהערה לעיל הובא מה שמשער בספר 'ניצוצי שמשון' שאגרת זו כתב רבינו לרבו הג"ר נתן נטע כהנא זצ"ל.

גזירות ת"ח ות"ט - קידוש השם

כשהגיע שנת ה' ת"ח היה מפורסם לכל דברי הזוה"ק (ח"א קלט, ב) שאותה שנה מיועדת לגאולת ישראל מגלותם, כמו שרמז שם הזוה"ק בפסוק (ויקרא כה, יג) "בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו" בזה"ל, כשישתלם "הזא"ת" - שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמניא - "תשובו איש אל אחוזתו", אל נשמתו שהיא אחוזתו ונחלתו, עכ"ל. ורבים מגדולי ישראל⁷ ראו ברוח קדשם שאז עת רצון לגאולת ישראל. וכתב הג"ר יחיאל מיכל מנעמירוב זצ"ל (מקדושי גזירות ת"ח) בהקדמה לספרו 'שברי לוחות' שיחבלי משיח' בגימטריא ת"ח. ועוד כתב ששם הצורך חמיל ימ"ש, ר"ת - חיבלי משיח יבואו ליכם.

אולם נודע שבכל עת פקידה יתכן שלא יזכו, ואפשר שיתעורר גם קטרוג על ישראל רח"ל, כי החטא גורם⁸ להפוך מגאולה ליגון ואנחה, כמו שהבאנו בפנים (חלק א') בשם ה'פני יהושע'. ולדאבון לב כל בית ישראל כך אירע באותה שנה שבמקום לזכות לגאולה, נהפכה הקערה על פיה ובאו על ישראל צרות איומות וחורבנות נוראים - גזירות ת"ח ות"ט - שסבלו אז ישראל יסורים רעים ומיתות אכזריות, עד שאנו בוכים עליהם עד היום הזה באמירת סליחות ביום כ' סיון, כמו שכתב ה'מגן אברהם' (סיי תק"פ סק"ט).

וכבר קודם שהתחילו הגזירות נתגלה לרבינו זצ"ל מפי מגיד עליון שיש קטרוג גדול בשמים על ישראל בעת ההיא, ופעל הרבה לעורר את הציבור לחזור בתשובה כדי לבטל את הגזירה. וכך כתב המקובל האלקי הג"ר נתן נטע הנובר אשכנזי זצ"ל הי"ד בספר 'יון מצולה' (פרק ז') אודות הריגת היהודים בעיר פולנאה בשנת ת"ח וז"ל, והיה בתוכם איש אחד חכם ונבון ומקובל אלקי ושמו מוהר"ר שמשון מק"ק אוסטרפאלי, ובא

⁷ עיין מה שהעתיק בזה בספר 'ניצוצי שמשון' (תולדות רבינו - פרק ו') מספרי כמה גדולי עולם.

⁸ ואף שידע רבינו על הגזירה הרעה העלולה לבוא [כדלהלן], והיה מרבה לעורר את הציבור לתשובה, לא השגיחו בדבריו, כמו שמקונן בחרוזים בספר 'צער בת רבים' בקינת 'מספד פולניא' בזה"ל, ומהר"ר שמשון ז"ל היה יודע שכך נגזרה הגזירה, כי היה לו נר מלפני הגבורה, ואמר כמה פעמים שיעשו תשובה גמורה, לאל דר בנהורא, ולא תהיה הגזירה וצרה, ולא השגיחו לדבריו ותורה זרקו לאחורה, ודבקו עשק וצרה, והלכו באורח לא ישרה, ולכן נהפכו פנינו כשולי קדירה, ואתה ה' הנכבד והנורא, תיטיב עמנו ולא תוסיף עוד ליסרה, עכ"ל. ובהקדמת ספר 'שברי לוחות' (עמ' י"ח) כתב המו"ל שהגזירות אירעו משום שראו דברי הזוה"ק עה"פ "בשנת היובל הזאת", וסמכו על זה שלא תבוא עליהם שום צרה, ולכן לא שבו בתשובה כראוי.

מלאך המגיד אליו בכל יום ולמד עמו סתרי תורה וכו', ואמר לו המגיד לפני הגזירה שיעשו תשובה גדולה, שלא תבוא כן הגזירה רעה, ודרש כמה פעמים בביהכ"נ, והזהיר לעם שיעשו תשובה על הצרה שלא תבוא, וכן עשו תשובה גדולה בכל הקהילות, ולא הועילה כי כבר נחתמה הגזירה רעה^{טו}. וכאשר באו האויבים וצרים על העיר, נכנס המקובל הנ"ל לביהכ"נ ושלוש מאות בעלי בתים עמו, כולם חכמים גדולים, וכולם מלובשים בתכריכים ובטליתות על ראשיהם ועסקו בתפילה גדולה, עד שבאו האויבים לעיר ונהרגו שם כולם בביהכ"נ על אדמת קודש הי"ד, עכ"ל.

גם בעולמות העליונים פעל רבינו לביטול הגזירה, כמו שהעיד הרמח"ל בספרו 'דרך עץ החיים' וז"ל, כי אין תרופה למכתנו כי אם בעסק התורה, כמו שהוגד לנו שבימי המנוח החסיד המקובל הגדול הרב רבי שמשון אסטריפאליר, כשהיתה הגזירה רח"ל בשנת ת"ח, השביע הרב הנ"ל לסט"א, ושאל אותה על מה ולמה את מקטרגת על עמינו בני ישראל יותר מכל האומות. והשיבה לו יתבטלו מכם שלשה דברים אלו ואחזור מקטרוגי, ואלו הן, שבת ומילה ותורה. מיד השיב לו הרב הנ"ל יאבדו הם כהנה וכהנה ואל יתבטל אות אחת מתורתנו הקדושה חלילה, עכ"ל. וכאשר ראה רבינו זצ"ל שכבר נגזרה ונחתמה הגזירה, ביקש למסור נפשו לבוראו בקבלת מיתה עליו, עם כמה מגדולי הדור, שתהא מיתתם כפרה לישראל וינצלו מצרתם^{טז}.

נשמתו הקדושה עלתה לגנזי מרומים ביום ג' מנחם אב שנת ת"ח. ה' ינקום דמו ודם שאר ההרוגים עמו, יהי זכרם ברוך, וזכותם תגן עלינו, ועל כל ישראל אמן.

ת.נ.צ.ב.ה.

בבואי עם הספר אפתח פי בשיר וקול תודה להורי היקרים ז"ל על כל מה שעשו בשבילי כל ימי והגיעוני עד הלום, שמנעורי גידלוני וחינכוני ושלחוני ללמוד תורה, מתוך אהבה רבה בלב ונפש. וכן למו"ח הר"ר יעקב יוסף דולינגר ז"ל על כל מה שעשה בשבילי, ועל אשר זירזני תמיד לחדש בתורה ולהרחיב גבולותיה. יהי זכרם ברוך. ויה"ר שתזכה תבלח"ט חמותי החשובה שתחי' לאריכות ימים ושנים, בבריות גופא ונהורא מעליא.

^{טו} עיין בהערה לעיל שיש שהעידו שלא עשו תשובה כראוי, ובמיוחד משום שראו דברי הזוה"ק הנ"ל עה"פ 'בשנת היובל הזאת', וסמכו עליהם.

^{טז} 'ניצוצי שמשון' (תולדות רבינו - עמ' כ"ח), ועיי"ש מה שכתב עוד בזה.

אגרת הקודש

סוד אצבע אלקים

שְׁלוֹם לְרַבְנֵי אֶרֶץ, גּוֹדְרֵי גֶדֶר וְעוֹמְדִים בְּפָרָץ, יִצְיִלִם ה' מִפְּלִיּוֹן וְחֶרֶץ, כּוֹלֵם קְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ, כָּל סֵד לְפּוֹם חוֹרְפִיָּה מִקְשָׁה וּמִתְרָץ, וְעַל רוֹב שְׁלוֹמְכֶם הִתְעַנְּגוּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן סְלָה.

בְּתַכְלִית הַקִּיצוֹר אוֹדוֹת הַעֲנִין שֶׁפָּתַב כְּבוֹד תּוֹרְתוֹ אֵלֵי מָה שֶׁרְשַׁמְתִּי הַסִּימָנִים דַּ"ךְ עַד"ש בֶּאֱחָ"ב. וְהַקְשָׁה מֵר עָלַי וְהִיאָף נִרְמֹזת הַגְּאוּלָּה בְּאֵלוֹ הַסִּימָנִים, וְעַכְשָׁיו אֲגַלֶּה הַדְּבָר בְּרִמְזוֹ לְכְבוֹד תּוֹרְתוֹ, וְיִצְא כַּבָּרְק חֲצוֹ לְפָנַי, וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר.

וְהִנֵּה אֶכְתּוֹב לְכְבוֹד תּוֹרְתוֹ מָה שֶׁפָּתַב הָאֶרֶץ ז"ל בְּקוֹנְטָרְס שְׁלוֹ הַנִּקְרָא 'פְּלָאוֹת רַבּוֹת', בְּשַׁעַר ט"ו הַנִּקְרָא 'שַׁעַר יְצִיאַת מִצְרַיִם' (פ"ג מ"ב, א), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ:

הִנֵּה כָּבֵר הוֹדַעְתִּיךָ שֶׁפָּרַעַה גִלְקָה בְּמִצְרַיִם בְּעֶשְׂרֵי מִפּוֹת אֵלוֹ,
עַל יְדֵי שְׁלֹשָׁה אֲלָפִים וּמֵאֲתָיִם וּשְׁמוֹנִים מֵלָאֲכִי חַבְלָה,
הַמְּמַנִּים בְּשִׁלְשָׁה רְקִיעִים שֶׁל טְמָאָה. הָאֶחָד נִקְרָא שֶׁר"ע,
וְהַשֵּׁנִי נִקְרָא תְמו"ךְ, וְהַשְּׁלִישִׁי נִקְרָא בִישָׁה"א. וְעַלֵּיהֶם
הַשֶּׁר הַנִּקְרָא דִּלְפָק"ט, וְעַלֵּיהֶם וְעַל כָּלֵם הַשֶּׁר הַנִּקְרָא
תַּק"א. בְּרֵאשִׁית חֶסֶד מִן הַשְּׁלִישִׁי עֲשָׂרָה, וְחֶסֶד מִן הַרְבִּיעִי
שִׁשָּׁה, וְחֶסֶד מִן הַתְּשִׁיעִי שִׁשָּׁה, כַּפְתּוֹב.

וְהִנֵּה מָה שֶׁלְקוֹ הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם עֶשְׂרֵי מִפּוֹת, וְעַל הֵימָּ לְקוֹ
חַמְשִׁים מִפּוֹת, מִצַּד הַשָּׁם שֶׁפ"ו שָׁבוּ אֶחָז דָּוִד בֶּן יִשִׁי,
וְהַשָּׁם אָמֵר וְהִפָּה. וּמִצַּד הַשָּׁם תַּק"ל לְקוֹ הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם
אַרְבָּעִים מִפּוֹת, וְעַל הֵימָּ לְקוֹ מֵאֲתָיִם מִפּוֹת, וְהַשָּׁם אָמֵר
וְהִפָּה. וּמִצַּד הַשָּׁם אֲשַׁצ"ה לְקוֹ הַמִּצְרַיִים בְּמִצְרַיִם חַמְשִׁים
מִפּוֹת, וְעַל הֵימָּ לְקוֹ מֵאֲתָיִם וְחַמְשִׁים מִפּוֹת.

ובמה ששהקדוש ברוך הוא מפה, בו מרפא הגלות. ומה פשעו
ומה חטאו, ומה המעל אשר מעלו אבותינו, להיות בכור
הברזל הזה, עד שגאלם בשמות אלו דע' ב צד' א כשח' ב.
עד כאן לשון האר"י ז"ל.

והנה מורי ורבותי קדושי ישראל, הדברים האלה פלאים הם, סתומים
ונחתומים, סגור ואין פורש אותם. וכבר שאלונני גדולי ישראל לבאר להם
דברי האר"י ז"ל ולא הגדתי. ומגדל אהבתו דמר אגלה רז זה שנתגלה לי
בחלום חזיון לילה, ועכשו אגלה הדבר ברמז לפני כבוד תורתו, והוא רחום
יכפר.

חזאת הענין, מה שכתב האר"י ז"ל: "שפרעה נלקה במצרים עשר מכות"
וכו'. פונתו פה, כי אמרו בעלי קבלה מעשית, שיש שלשה אלפים ומאתים
ושמונים (3280) מלאכי חבלה, הממנים להכות את הרשעים ולהענישם
בגיהנם ולטהרם מעונותיהם. ונתנו סימן על זה "ולהכות באגדר רשע"
(ישעיה נח, ד), כי "אגדר" רמז שלשה אלפים ומאתים ושמונים (3280),
ועל ידם נלקה גם פרעה הרשע.

ואומר אני שזהו סוד נפלא, כאשר נחשב במנין ובמספר "דם צפרדע כנס
ערב דבר שחין ברד ארבה חושך מכת בכורות" אלו עשר מכות כאשר
כתבתי אות באות, עולים שלשה אלפים ומאתים ושמונים (3280) ממש,
אותיות דדין כחושבנא דדין, הרומז על מחנות הנ"ל, הממונים לטהר את
הרשעים. והוא פשוט נפלא, עין לא ראתה.

והנה החשבון מכון כאשר נחשב כנס חסר יו"ד, גם ערב חסר וא"ו, גם
חושך חסר וא"ו, ואז החשבון מכון ממש, לא פחות ולא יותר משלשה אלפים
ומאתים ושמונים (3280) מלאכי חבלה, שמענישין את הרשעים. והיינו
מה שכתב האר"י ז"ל: "כפתוב". פרוש כפתוב בספר תורה, ולא כאשר
כתוב בפסדורים ובהגדה, כי שם נכתבו פלם מלאים, אלא צריך להיות חסר
כמו שכתוב בספר תורה. [וגם רבי יהודה לא כתב סימנים פלם רק ראשי

תיבות, דצ"ך עד"ש באח"ב, כמו שפכתב הרב יצחק אברבנאל, וכמו שפכתבתי לעיל].

והינו מה שפכתב האר"י ז"ל: "בראשית חסר מן השלישי עשרה". פרוש, ממכה שלישית שהיא כגם חסר יו"ד. "מן הרביעי ששה". שהיא מכת ערוב גם חסר וא"ו. "וחסר מן התשיעי ששה". שהיא מכת חשף גם כן חסר וא"ו. ומה שאמר "כפתיב". רוצה לומר שכן כתוב בספר תורה חסר, כנזכר לעיל. וזהו סוד אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא במצרים, מכון ממש שלשה אלפים ומאתים ושמונים (3280) מלאכי חבלה שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים.

[וימה שפכתב:] "הממנים בשלשה רקיעים של טמאה, אחד נקרא שר"ע, ואחד נקרא תמו"ך, ואחד נקרא בישה"א". גם בזה יש סוד גדול ונפלא, ותקן המגיד בפה שפכתב אלו עשר מכות שהביא, שבאלו שלש תיבות נרמזים השלשה רקיעים של טמאה, דהינו עש"ר אותיות שר"ע, מכו"ת אותיות תמו"ך, שהבי"א אותיות בישה"א, רמז לאלו שלשה רקיעים של טמאה שבהם יש ממנים כמנין שלשה אלפים ומאתים ושמונים (3280) מלאכי חבלה ממש, כמנין עשר מכות דם צפרדע וכו', והם שהכו את פרעה ואת המצריים במצרים, כי מלאכי חבלה ממנים להכות את הרשעים לטהרם מעונותיהם כאמור, ועל ידן הכה את פרעה ואת המצריים במצרים מנין עשר מכות אלו, והוא פלא גדול.

וימה שפכתב האר"י ז"ל: "ועליהם השר דלפק"ט". כונתו הוא ששם זה שרשו יוצא ממלת המצרים, ונמשך על המצרים שהוא שם דלפק"ט באותיות הקודמות לאותיות המצריים, ד' קודם לה, ל' קודם למ, פ' קודם לצ', ק' קודם לר', ט' קודם לי. והמ"ם אחרונה של המצרים, היא מ"ם הרבוי ואינה מן השרש. ורמז לזה המגיד במאמר אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, כלומר האותיות שהם קודמות לאותיות המצריים, והבן.

ומה שפכתב האר"י ז"ל: "ועליהם ועל כלם השור הנקרא תק"א". כוננתו, כי ראשי תיבות של אלו עשר מכות, דצ"ך עד"ש באח"ב, בגימטריא תק"א, הוא כמנין אש"ר. וזהו סוד "ואת המטה הנה תקח בידך אשר תעשה בו את האמת" (שמות ד, יז), כי על המטה היו חקוקים דצ"ך עד"ש באח"ב, שמנינם תק"א כמנין אש"ר (501) ממש. וזהו סוד כוננת הכתוב בסדר פא (י, ב) "ולמען תספר באזני בנה וכן בנה את אשר התעללתי במצרים", אש"ר דיקא, שהוא כמספר תק"א (501). וכיוצא בו הרבה פסוקים שמורים על זה לסוד אש"ר, כמנין ראשי תיבות של עשר מכות כמו שבארנו. ויש לנו בזה סודות נפלאים, וכבוד אלהים הסתר דבר.

ומה שפכתב רבנו האר"י ז"ל: "השם שפ"ו שבו אחז דוד בן ישי, והשם אמר והכה אותם במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות. והשם תק"ל אמר והכה אותם במצרים ארבעים מכות, ועל הים לקו מאתיים מכות. והשם אשצ"ה אמר והכה אותם במצרים חמשים מכות, ועל הים לקו מאתיים וחמשים מכות". כוננתו לסוד נפלא ונורא, פלגתא דרבי יוסי הגלילי ורבי אליעזר ורבי עקיבא המזכר בהגדה. רבי יוסי הגלילי אומר מנין וכו', ורבי אליעזר אומר מנין וכו', ורבי עקיבא אומר מנין וכו'. וזהו שפכתב האר"י ז"ל: "השם שפ"ו אמר והכה אותם במצרים עשר מכות, ועל הים לקו חמשים מכות". רמז לרבי יוסי הגלילי, כי רב"י יוסי הגלילי בגימטריא שפ"ו (386). והיינו רבי יוסי הגלילי אומר, פירוש השם שפ"ו אמר והכה וכו'.

ומה שפכתב: "שבו אחז דוד בן ישי". רמז גם כן דו"ד ב"ן ישי גימטריא שם שפ"ו (386), שבאותו השם דוקא בא דוד בן ישי. ורמז גם כן מה שפכתב בספר סודי רזא, שרבי יוסי הגלילי נצוץ דוד בן ישי, וזה השם הכה אותם. וכבר שאלונגי התימה זו, מה יכות לרבי יוסי הגלילי עם דוד בן ישי באותו השם דוקא, הגם שיש לנו סודות נפלאים אחרים. אמנם הכונה זו, רבי יוסי הגלילי גימטריא שפ"ו, שהוא גימטריא דוד בן ישי, וזה השם הכה אותם.

[ומה שכתב:] **"ומצד השם תק"ל לקו המצרים במצרים ארבעים מפות, ועל הים לקו מאתים מפות"**. רמז לסוד רב"י אליעזר בגימטריא תק"ל (530). והינו רבי אליעזר אומר, אומ"ר זוקא, שהשם תק"ל אומר והכה במצרים ארבעים מפות ועל הים מאתים מפות.

מה שכתב: **"השם אשצ"ה לקו במצרים חמשים מפות, ועל הים לקו מאתים וחמשים מפות"**. רמז לסוד רב"י עקיב"א, שהוא בגימטריא אשצ"ה (396) עם הפולל. והינו רבי עקיבא זיקא אמ"ר, שהשם הזה אומר שיקו המצריים במצרים חמשים מפות, ועל הים מאתים וחמשים מפות.

הרי מרמזים אלו שלשה שמות שפ"ו תק"ל אשצ"ה באלו השלשה תנאים, רבי יוסי הגלילי בגימטריא שפ"ו (386), רבי אליעזר בגימטריא תק"ל (530), רב"י עקיב"א בגימטריא אשצ"ה (396), והוא סוד נפלא ונורא, רזא דרזין, סתרא דסתרון, הינו כאשר כתבתי למעלת כבוד תורתו, והוא רחום יכפר עון.

ומה שכתב רבנו האר"י ז"ל: **"במה שהקדוש ברוך הוא מכה, בו מרפא הגלות" וכו'.** כוננתו כמו שכתבתי, שבאלו עשר מפות שהם דצ"ך עד"ש באח"ב, נרמזים באלו אותיות סוד וטעם ירידת אבותינו למצרים, כמו שכתבתי למעלת כבוד תורתו. והנה באלו המפות הכה אותם, ובו רפא אותנו הקדוש ברוך הוא, והכה בהם מכה רבה, אצבע אלהים היא. ומן המכה עצמה באה רפואה לישראל, שגאלם הקדוש ברוך הוא, וכמו שכתבתי.

ומה שכתב: **"ומה פשעו" וכו'.** רוצה לומר, באלו המפות נרמז החטא של אבותינו שגרים ירידת מצרים. ויש לנו סוד נפלא ונורא לתרץ קשיא זה, מה שהקשו מעלת כבוד תורתם עלי, אבל גם בזה ניחא כאשר כתבתי למעלתם נפלאות מתורתו הקדושה והטהורה.

ומה שכתב האר"י ז"ל: **"שהקדוש ברוך הוא גאל אותנו בשמות אלו דע"ב צד"א כשח"ב"**. אלו השמות הן לדעתי צירוף של דצ"ך עד"ש באח"ב. דהינו, פי האותיות הראשונות של דצ"ך עד"ש באח"ב הם דע"ב,

והאותיות שניות הם צד"א, והאותיות האחרונות הם כשח"ב. הרי גרמזים
באלו השלשה, שמות הרפואה שרפא הקדוש ברוך הוא לישראל, שגאל
אותנו בהם. הרי שבאותן המכות שהכו בהם המצריים, גרמזים הגאלה
והרפואה לישראל.

ויהא רעוא לפני הקדוש ברוך הוא, שיראנו ביאת משיחנו במהרה בימינו,
עם המלאכים הנשיכים לגאלה, ויקים בנו מקרא שכתוב (מיכה ז, טו) "כימי
צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", אמן נצח סלה ועד.

אחרי־זאת הודיע אותי רזא דנא, שכל המעיין בסוד נפלא ונורא הזה על
מכונו, אפילו פעם אחת בשנה, ובכל (נ"א וביותר) בערבי פסחים, מובטח
שהוא מוצל כל השנה מכל מכשול ומיתה משונה, ושום אונס, ואל ימשלו
בו אויביו, וכל שונאיו יפלו תחתיו, ובכל אשר יפנה יצליח וישכיל, אמן
סלה.

נוסח הסגולה המקורי מכת"י¹⁷:

אחרי־זאת הודיע אותי רזא דנא, שכל המעיין בסוד נפלא ונורא הזה על
מכונו, אפילו פעם אחת בשנה, וביותר בערבי פסחים, מובטח שהוא מוצל
כל השנה מכל מכשול ומיתה משונה, ושום אדם בליעל לא ימשול בו, עד
שכל אויביו נופלים תחתיו, והוא על במותימו ידרוך, בכל אשר יפנה
יצליח, ובכל עסקיו ירויח, עד ביאת המשיח ועד תשבי המבשר.

[כת"י אחד: את־זאת הודיענו בן הרב המגיד אשר נקרא שמו בשם רבינו
שמשון מגיד זצ"ל¹⁸, שפתותיו דובבות בקבר].

¹⁷ הועתק בספר 'ניצוצי שמשון' (עמ' צ"ג). עיי"ש שהעתיק כל נוסח האיגרת עם תיקונים עפ"י כת"י עתיקים מבית
המדרש לרבנים בלונדון.